

In de greep van de euthanasielobby

Veel artsen hebben bedenkingen bij euthanasie bij patiënten die dementeren. Onze samenleving heeft het recht om dat te weten, vindt **Willem Lemmens**.

WILLEM LEMMENS

Wie? Hoogleraar moderne filosofie en ethiek, UAntwerpen.

Wat? Ons land moet zich dringend bezinnen over de euthanasiewet.

Een arts heeft een patiënt die aan parkinson leed en dement was op vraag van de familie gedood, buiten de wil van de betrokkene om (*DS 26 december*). Een minderheid van de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie (FCEE) besliste dat de zaak niet moest worden doorverwezen naar het parket, hoewel het om een manifeste overtreding van de wet ging. Er werd zelfs tot een omerta opgeroepen om de positieve sfeer rond euthanasie in dit land niet te verzuren.

Het is echt geen toeval dat vanuit de schoot van de FCEE wordt opgeroepen tot een doofpotoperatie: de prominente figuren binnen die commissie waren actief betrokken bij de opmaak van de euthanasiewet en houden al vijftien jaar lang vol dat elke kritische bedenking bij de euthanasiepraktijk van kwade wil getuigt. We moeten het sociaal experiment rond euthanasie in België blijkbaar zien als een ethisch en medisch succesverhaal: vragen stellen is taboe.

Collectieve bedwelmings

In dit land is er al langer sprake van een ongezonde sacralisering van euthanasie. De schrijnende casus die nu voorligt, bevestigt dit. Artsen beëindigden op vraag van de familie een leven dat ze als onwaardig en uitzichtloos beoordeelden, zonder dat de patiënt zelf werd gehoord. Vreemd genoeg werd deze handeling, die geen euthanasie was volgens de letter en de geest van de wet, aangegeven aan de controlecommissie. Betrokken artsen zien zelf niet meer hoe problematisch hun gedrag is, en de familie evenmin. En kijk, de FCEE geeft hen gelijk. Ze haalt de schouders op: een klein geval van misbruik, daar moeten we toch niet te druk over doen?

We worden geacht het sociaal experiment rond euthanasie te zien als een succesverhaal

Het meest alarmerende is wellicht dat een groot deel van de bevolking er ook zo over denkt: een paar overhaaste doden minder of meer, dat steekt niet zo nauw. Zolang we daarnaast maar voor zo veel mogelijk mensen een pijnloze, snelle en schone dood kunnen vrijwaren.

Die collectieve bedwelming is onrustwekkend. De casus die nu voorligt, is slechts het topje van de ijsberg. Het is een verhaal dat, helaas, in de lijn ligt van andere vaststellingen. Zo geven artsen lang niet altijd een euthanasie aan: in 2015 waren er in Vlaanderen 73 procent aangiftes aan de FCEE, in Wallonië amper 58 procent. Wat gebeurde er in die andere gevallen? Hoe zit het met de verdoken vormen van euthanasie, inclusief oneigenlijke toepassingen van palliatieve sedatie?

Meer en meer artsen getuigen over sociale druk en een ongezonde normalisering van euthanasie. Een huisarts vertelde mij hoe hij na 50 jaar zijn praktijk vroeger dan gepland stopzette, tot het uiterste getergd door de morele druk van de euthanasielobby. Hij zag dat te veel bejaarde patiënten meegezogen werden in een tunnelvisie, alsof euthanasie het enige was wat hen nog restte. Meerdere huisartsen getuigen van een subtiele druk van de omgeving, inclusief de familie, ook bij mensen die niet terminaal lijden. Euthanasie wordt als een soort recht gezien dat je zelfs voor anderen kunt opeisen. Kinderartsen en psychiaters in dit land maken gewag van een soortgelijke dynamiek waarbij de familie helpt euthanasie te faciliteren van een geliefde, wellicht met de beste bedoelingen, maar volgens menig arts beïnvloed door de euthanasiecultuur.

Nood aan transparantie

Volgens de geest van de wet moest euthanasie een uitzonderlijke ingreep blijven, die slechts onder zeer specifieke voorwaarden een eind kan stellen aan een acuut precaire situatie bij het levenseinde. Zelf heb ik nooit begrepen waarom dat moest leiden tot een depenalisering van euthanasie, want die zette de deur wijd open voor misbruiken. Voor 2002 kon euthanasie ook al, maar als noodtoestand, waarbij de arts zich altijd potentieel aan strafvervolgning blootstelde. Nu is de straffeloosheid tot norm verheven, zelfs de autonomie van de patiënt is relatief geworden. Maar ook artsen die in geweten vrij willen zijn om geen euthanasie toe te passen, voelen zich niet meer vrij. Was dit de bedoeling van de wet?

We moeten ons in België dringend bezinnen over de euthanasiewet. Alvast de controleprocedure door de FCEE verdient een grondige doorlichting. Ook in een recent advies van het Raadgevend comité voor bio-ethiek wordt door sommige leden daarop aangedrongen. Verder heeft de bevolking recht op een meer genuanceerde, transparante communicatie over euthanasie, ook over de bedenkingen die veel artsen koesteren, zeker als het gaat over euthanasie in de psychiatrie en bij demente personen.

Het kan niet zijn dat een kleine groep fanatieke artsen en pleitbezorgers van een gestage uitbreiding van de wet de hele medische wereld gijzelt en de beleidsmakers onvolledig informeert. Als euthanasie soms echt de enige oplossing is die overblijft, dan moet de wet misbruiken zo goed als uitsluiten. Politici moeten een einde maken aan de struisvogelpolitiek en hun werk doen.